

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 8. aprila, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Krtke samovrste«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Sport in glasba ter prenosi z naih kulturnih prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 9. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Sedma stopnja sreče; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Giacomo Puccini: Manon Lescaut (1. in 2. dejanje); 11.30 Literarni listi; 12.00 Skrivnost verstev; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Boris Pahor: »Nomadi brez oaze«; 14.30 Tja in nazaj; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester Radiotelevizije Ljubljana v Kulturnem domu v Trstu; 18.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 10. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Veter raznaša besede; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 10.20 Giacomo Puccini: Manon Lescaut (3. in 4. dejanje); 11.30 Literarni listi; 12.00 Folklor narodov Jugoslavije; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Naš pravljичni telefon; 15.00 Naš jezik; 15.05 Tja in nazaj (Mladi mladim); 16.00 Od Milj do Devina; 16.45 Postni govor; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Letošnja revija »Primorska poje«; 18.00 Pod starozaveznimi šotori: Alojz Rebula: »Borilec z levi«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 11. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.00 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.30 Literarni listi; 12.00 Sprehodi med stari spomeniki; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Deželni zbori na letošnji reviji »Primorska poje«; 13.40 Glasbene raznolikosti; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Boris Pahor: »Nomadi brez oaze«; 14.30 Tja in nazaj (Diskorama); 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Tenorist Mitja Gregorač, Betetov nagradjenec; 18.00 »Poezija slovenskega zapada« - primorski pesniki v analitičnem prikazu Tarasa Kermaunerja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 12. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.00 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.30 Beležka; 12.00 Zdravniki nasveti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pisani otroški svet; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Lanski 15. mladinski pevski festival v Celju; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 13. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Glasbeni potpuri; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Beležka; 12.00 Niti življenja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Boris Pahor: »Nomadi brez oaze«; 14.30 Od ekrana do ekrana; 16.30 Glasbene raznolikosti; 16.45 Postni govor; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Violinist Igor Kuret in pianist Klavdij Godnič; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 14. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Glasbeni potpuri; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Javni koncert RAI iz Rima: sopranistka Heather Harper, mezzosopranistka Nora Jankovič; simfonični orkester, zbor in komorni zbor RAI iz Rima vodi Eliahu Inbal; 11.35 Beležka; 11.40 Glasbeni potpuri; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včas b'le« - glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Izbrana dela slovenskih mladinskih pesnikov in pisateljev; 14.30 Naš jezik; 14.35 Halo, tu Radio Trst A!; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Slovenski ljudski Olimp: Mirko Mahnič: »Izidor ovčice pasel«; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Obmejno gospodarsko sodelovanje...

■ nadaljevanje s 1. strani

di ter si na ta način laže odpirajo nova tržišča. Sodelovanje z Italijo daje jugoslovanskim organizacijam združenega dela z brezcarinsko trgovino možnosti dopolnilnega izvoza z manjšimi omejitvami, kot jih sicer uveljavlja Evropska gospodarska skupnost. Struktura izvoza in uvoza ter stopnja pokritja uvoza z izvozom v obmejnem gospodarskem sodelovanju z Italijo sta za Jugoslavijo ugodnejši kot struktura v redni menjavi.

Jugoslavija po avtonomnih računih za Trst in Gorico zdaj uvaža predvsem nujno

Dve konstanti...

■ nadaljevanje s 1. strani

silami v okviru manjšine sploh ni bil možen dialog, kaj šele kaka akcijska ali drugačna enotnost. Vsi lahko ugotovimo, kako so v zadnjem času na delu ljudje in krogi, ki skušajo izkoriščati trenutna razpoloženja ali čustvovanja kakih posameznikov, da bi se med manjšino vnesel razdor, kar zadeva raven in celo bistvo zakonske zaščite, češ da zaščita pravzaprav ne bo ničesar rešila, če ne ho pri manjšini sami volje po življenju itd.

Slovenci v Italiji se, dalje, ne morejo strinjati, da je njihova zaščita vprašanje, ki se tiče le pravne ureditve italijanske države, se pravi, da je le notranjepolitično vprašanje Italije, kot tu pa tam še vedno beremo v italijanskih listih in tisku. To nikakor ne drži, saj vemo, kako je italijanska država sprejela v tem pogledu natančne mednarodne obveznosti, kot je med drugim izhajalo prej iz Sporazuma o soglasju, sklenjenega leta 1954 v Londonu (in po katerem je Italija ponovno dobila v upravo Trst in njegovo ozemlje), in kot je napisano v osimski pogodbi, sklenjeni leta 1975, katero je nato tudi potrdil italijanski parlament. Jugoslavija je pogodbenik in ima zato pravico, da se zanima, če in kako se spoštujejo prevzete obveznosti. Manjšina ni sama in ni prepuščena le dobri volji večine, kar se tiče njene zaščite, temveč imata njen matični narod in država vso pravico, da se zanimata za njeno nadaljnjo usodo.

potrebni reprodukcijski material, izvažajo pa tudi izdelke, katere bi sicer težko postavila na italijansko tržišče z generalnim izvozom.

Avtonomna računa za Trst in Gorico temeljita na kliringu oziroma na kompenzacijah 1:1. Toda na kompenzacijah 1:1 temelji kar 35 odstotkov generalnega izvoza Jugoslavije, na obmejnem področju z Italijo pa samo 5 odstotkov. Na obmejnem področju torej že gre za eno sedmino ali 15 odstotkov ter zaradi tega ne bi smeli dalje zmanjševati obmejnih izmenjav. Slednje so lani dosegle okrog 745 milijonov dolarjev ali okrog 720 milijard lir ter bi po odloku jugoslovanske vlade morale letos pasti na kakih 255 milijonov dolarjev. To pomeni udarec za obmejna podjetja za okrog 220 milijonov dolarjev ter bodo prizadeta tudi številna podjetja slovenske manjšine v Italiji.

Neki delegat z obmejnega področja je v slovenski skupščini jasno opozoril, da zvezni odlok o omejevanju maloobmejne blagovne izmenjave kaže na nepoznavanje delovanja deviznega sistema maloobmejne prometa. Polovica deviz, ustvarjenih z maloobmejnem prometom, je namreč namenjena isti porabi kot devize, pridobljene z generalnim izvozom. Podjetja spoštujejo zadevni dogovor, ki je bil sklenjen v Sloveniji v okviru SISEOT-a, to je Samoupravne interese skupnosti za ekonomske odnose s tujino. Nadalje je malo verjetno, da se bo izvoz v okviru maloobmejne sodelovanja, ki presega nove določene kvote, preusmeril na generalni izvoz.

Glede plačilnega prometa pa so delegati poudarili, da ga morajo opravljati temeljne banke s sedežem na obmejnem področju. Zdaj opravlja po tržaškem sporazumu plačilni promet jugoslovanska investicijska in kreditna banka iz Beograda. Ta je na svojem računu lani nakopičila 1.494 milijard dinarjev, kar bi lahko omogočilo hitrejši razvoj obmejnega področja, a gre ta denar večinoma na sedež banke.

Osimski sporazumi, ki so meddržavna listina in obveznost, jasno določajo, da je treba dvigniti življenjsko raven prebivalstva na obeh straneh meje. K temu pa gotovo ne pripomore administrativno urejanje gospodarskih odnosov.

E. V.

Verouk v šolah po novem konkordatu

Italijanska škofovska konferenca je ob sklepu posebnega študijskega seminarja, ki sta ga priredila katehetski urad in šolski pastoralni urad, objavila poročilo, iz katerega izhaja, kako si škofje želijo, da bi se v italijanskih višjih šolah uvedel poseben predmet, ki bi omogočil, da bi se dijaki seznanili s temeljnimi verskimi resnicami. Vprašanje postaja aktualno glede na novi konkordat med katoliško Cerkvijo in italijansko državo, ki bo postal veljaven v kratkem. Novi konkordat med drugim predvideva, da se bodo verouka v šolah udeleževali le učenci in dijaki, ki se bodo na začetku leta prijavili k verouku. To pomeni, da je konkordat korenito spremenil načelo, ki

je bilo veljavno do zdaj in po katerem so imeli dijaki in učenci pravico, da se ne udeležujejo verouka, če so se na začetku šolskega leta od pouka odjavili. Italijanska škofovska konferenca pravi, da bi se zlasti v višjih srednjih šolah lahko uvedel nov predmet, tako da bi se dijaki lahko obogatili z osnovno versko kulturo. Pouka tega predmeta bi lahko bili deležni vsi dijaki ne glede na svetovni nazor in prepričanje.

Naj v tej zvezi omenimo, da še ni znano, kako se bo po novem konkordatu urenilo vprašanje verouka v slovenskih osnovnih in srednjih šolah v Italiji, kjer se je bila delno ohranila še zakonodaja iz bivše Avstrije.

Vključevanje umsko prizadetih otrok v osnovno šolo

Odkar so v Italiji odpravili posebne šole, ki so bile namenjene umsko in telesno prizadetim otrokom, so ti otroci sedaj vključeni v navadne razrede. Zakon 517 iz leta 1977 je uvedel na šolah vseh vrst iz stopenj pomožne učitelje, ki so dodeljeni umsko prizadetim otrokom in jim sledijo pri njihovem umskem in telesnem razvoju. Pomožni učitelji se vsak dan srečujejo z nešteti težavami pri delu s temi otroki. Najprej so to težave tehnične vsebine in sicer na slovenskih šolah deluje 7 pomožnih učiteljev in sicer 6 na osnovni šoli in ena v otroških vrtcih. To število ne ustreza realni potrebi slovenske šole. Po zakonu je ena pomožna učiteljica dodeljena za 4 prizadete otroke, kar je vezano na problem oddaljenosti raznih šol. Namreč na nobeni šoli ni vseh 4 obveznih prizadetih otrok, ampak so ti razpršeni na različnih šolah. Tako se mora pomožna učiteljica vsak dan prevažati več kilometrov iz šole v šolo. Vse to je vezano na veliko izgubo časa v škodo prizadetih otrok. Drugi problem je tudi pomanjkanje pomožnih učiteljev s specializacijo, ki je potrebna za delo s prizadetimi otroki. Le dve sta, ki imata specializacijo, ostale so le požrtvovalne učiteljice, ki so se prostovoljno odločile za delo s prizadetimi otroki.

Tudi psihopedagoška služba deluje zelo neredno in nezadostno in na mnogih šolah primanjkuje primernih in udobnih prostorov za delo s temi otroki.

Poleg teh tehničnih in organizacijskih težav je delo težavno tudi iz didaktičnega vidika. Vključevanje umsko in duševno

prizadetih otrok v navadne razrede je težko in večkrat ni zaželenih rezultatov. Večina učiteljev je ugotovila, da so težje duševno prizadeti otroci vsesplošno moteči, ker so premalo zainteresirani za šolsko delo in temu primerno neuspešni. Lažje prizadet otrok konča razred z zadostnim uspehom, čeprav s pomanjkljivim znanjem in nepripravljenostjo za življenje in delo. Vse težave teh otrok nam bodo bližje, če si ogledamo nekaj njihovih značilnosti, ki vplivajo na šolski uspeh.

Eksperimentalno je dokazano, da sta nadarjenost in uspeh pri reševanju raznih nalog v pomembni soodvisnosti. Umsko prizadeti otroci imajo slabše razvito zaznavo in zato vidno opazijo manj predmetov, največkrat opazijo tisto, kar je v središču njihovega opazovalnega polja. Vse to jim povzroča težave pri vzpostavljanju zvez med predmeti in pojavi. Slabo opazujejo slike, ker manj vedo o raznih predmetih v naravi. Seveda to vpliva tudi na njihov besedni zaklad, ki je dokaj skromen. Pri razvrščanju predmetov pogosto delajo napake, ker klasificirajo po nepomembnih podrobnostih in ne po bistvenih lastnostih. Zato je treba tem otrokom vse nazorno pokazati in imena predmetov večkrat ponoviti. Abstraktnih pojmov se le težko naučijo. Tudi pomnjenje je glede na obseg in trajanje slabše razvito. Ker je njihovo pomnjenje slabo organizirano, naučeno hitro pozabijo in pridobljenega znanja ne znajo uporabljati v praksi. Fantazija je zelo skromna in se pozno razvije, zaradi tega povprečno nadarjeni otroci sprej-

mejo k igri te otroke zelo neradi. Nekateri težje prizadeti otroci imajo težave tudi v govoru in sicer motnje artikulacije, motnje tempa in ritma.

O učnih težavah umsko prizadetih otrok je bilo mnogo raziskav med pedagogi iz vsega sveta.

Tako je npr. jugoslovanski pedagog Dušan Djordjevič v raziskavi z naslovom »Medsebojni odnosi v relativno homogenih skupinah duševno zaostalih otrok« dokazal, da je socialni položaj duševno prizadetih otrok v osnovni šoli slab. Zato je ustanovitev šol s prilagojenim predmetnikom in učnim načrtom v Jugoslaviji dalo dobre rezultate. V teh šolah je zelo malo osamljenih otrok, kar pomeni, da je zelo malo tistih otrok, ki ne sodelujejo pri skupnem učenju, interesnih dejavnostih itd... Tudi socializacija je mnogo boljša in medsebojno sodelovanje je večje.

Tudi raziskave v svetu opozarjajo na slab socialni položaj lažje duševno prizadetih otrok v osnovni šoli. O. Johnson in A. S. Kirk sta v svoji raziskavi ugotovila, da so ti otroci v osnovni šoli osamljeni in nepriljubljeni. Ugotovila sta vzroka in sicer nepriljubljenost duševno prizadetih otrok v osnovni šoli ni vedno neuspeh in znižanje sposobnosti, temveč bolj njihovo antisocialno vedenje. Ker niso zmogli narediti tistega kar so od njih zahtevali, so se zatekli k različnim obrambnim mehanizmom. Starši teh otrok so bili nad šolskim neuspehom razočarani in so jih pogosto kaznovali. Tudi sošolci so od njih pričakovali iste uspehe kot oni in ker teh niso dosegli so jih zasmehovali. O. G. Johnson meni, da je agresivno vedenje lažje duševno prizadetih otrok v osnovni šoli posledica njihovega neuspeha. Za vse raziskave pa velja pravilo, da potrebujejo la-

nadaljevanje na 4. strani ■

odmevi - odmevi - odmevi - odmevi - odmevi

Slovenci v Italiji in politični pluralizem

VIII.

In spet smo pri vprašanju, o katerem smo rekli, da je prvo, ki se postavlja Slovincem v Italiji tudi z vidika političnega pluralizma, in sicer, ali je smotno gojiti lastno narodno pripadnost, ali ne. Kot smo že poudarili, ni nujno vselej »zločin«, če se nekateri med nami odločajo (mogoče tudi ne povsem zavestno) za »integracijo v italijansko stvarnost«, kot jo je pred kratkim vnovič predlagal bivši tržaški župan, ki je sicer po rodu iz Čehovinov, ali kot si jo — v bistvu zelo podobno — zamišlja benečanski deželni poslanec Specogna ipd. Vendar ne prvi ne drugi in sploh nihče drug ne sme mimo dejstva, da bi nas nekaj desetisočev tako »integracijo« doživljalo kot nasilno odpoved nečemu, kar bi-stveno opredeljuje našo zgodovinsko bitnost; česar ohranitev je obče priznana človeška pravica; kar torej ne gre z lahkim srcem žrtvovati na oltarju malikov obstoječih kulturnih, gospodarskih in političnih tvorb; česar gojenje ni nujno brezupno obujanje umirajoče preteklosti, ampak utegne biti usklajena hoja z zgodovinskim razvojem ipd.

Vsekakor gre tu za neko odločevanje, ki ga je mogoče utemeljiti le do neke mere, in prav zaradi tega smo dejali, da bomo v nadaljnjem

izhajali iz predpostavke, da nam Slovincem v Italiji še ne zvoni zadnja ura. S tem pa je tudi že rečeno, da v nadaljnjem ne bomo več upoštevali potujčenja kot možno alternativo tudi sicer široke pahljače, ki se nam odpira v smislu političnega (in drugačnega) pluralizma. Vendar ima ta odločitev še nekatere posledice, ob katerih se moramo še nekoliko pomuditi.

NEDOSLEDNOSTI V NAŠEM POLITIČNEM NASTOPANJU

Postavlja se namreč vprašanje, v kolikšni meri dosledno izvajamo omenjeno odločitev prav tisti, ki jo sicer načelno sprejemamo. Gre seveda za bistveno vprašanje za našo narodno skupnost predvsem spričo dejstva, da se večina Slovincem v Italiji vključuje v italijanske politične stranke, če ne drugače, pa vsaj na volitvah.

Dejavno vključevanje v italijansko politično življenje je seveda za nas imperativ, ki je toliko samoumeven, da bi ga bilo smešno utemeljevati in kar povsem absurdno ga postavljati v dvom. Vprašanje, ki ga postavljamo, se torej ne glasi, ali se moramo vključiti v italijansko politično življenje, temveč, kako bi morali to storiti kot Slovenci.

Na to bomo skušali odgovoriti izhajajoč iz dveh nadaljnjih osnovnih predpostavk, ki ju ni odveč jasno pribiti, kljub temu, da sta na videz še tako na dlani: 1. Slovenci v Italiji imamo objektivno možnost, da svoje narodnosti ne živimo zgolj na zasebni, ampak tudi na javni, družbeni ravni; 2. ker narodne skupnosti praviloma niso zgolj kulturne, gospodarske ipd., ampak tudi politične celote, moramo kot Slovenci v Italiji na neki način javno nastopati tudi na političnem področju. Očitno ni druga predpostavka nič drugega kot natančnejša določitev prve, ki pa spet samo natančneje opredeljuje predpostavko, o kateri je bil govor pod prejšnjim podnaslovom.

Druga predpostavka pa je tudi neposreden izraz odklona, recimo, avstromarksistične koncepcije narodnosti, o kateri smo spregovorili že veliko prej. Prav ta koncepcija pa je resničnost, ki jo na svojstven način udejvanja večina Slovencev v Italiji. Kako je mogoče, da se ti Slovenci zavzemajo za avtonomijo na področju šolstva, da izdajajo svoje časopise in celo dnevnik, da se zavzemajo za slovensko radijsko postajo in celo zahtevajo slovenske televizijske oddaje, da ustanavljajo in podpirajo slovenska kulturna in športna društva, da se zavzemajo za slovensko gledališče, da ustanavljajo slovenske gospodarske ustanove in obrate ipd., po drugi strani pa vsaj na videz ne čutijo potrebe po avtonomnem nastopanju na političnem področju? Ali ni v tem nekaj nedoslednjega?

nj
(bo še)

PREJELI SMO:**Slovenska skupnost v Trstu o aktualnih vprašanjih**

Pokrajinski svet Slovenske skupnosti v Trstu je na svoji seji 28. marca podrobno obravnaval najnovejši razvoj pogajanj, ki težijo za tem, da bi na tržaški občini in pokrajini nastala trdna koalicija.

Svet SSK je izrazil zaskrbljenost zaradi togih stališč Liste za Trst, ki ne gredo v smeri dialoga med tržaškimi političnimi silami. Tak dialog pa je v sedanjem kriznem položaju v Trstu nujen za reševanje težavnih gospodarskih, socialnih, kulturnih in drugih vprašanj.

Kot je znano, je Lista za Trst s pismom strankam dosedanje koalicije sporočila, da zahteva zase prvenstveno vlogo (beri: župana) v morebitni novi široki koaliciji. Poleg tega je sporočila, da ne soglaša s predlogi za popravke k že pripravljenemu osnutku skupnega programa, kot sta jih predložila Slovenska skupnost in Socialistična stranka Italije.

Popravki Slovenske skupnosti pa so za slovensko narodno manjšino bistvenega pomena, predvsem v točki, ki zadeva našo globalno zaščito. Slovenska skupnost je potrdila odločno odklonilno stališče do predlo-

gov, da bi se v programu omejevalo načelo o manjšinski zaščiti s kakim sklicevanjem na preštevanje. V svojih popravkih se SSK sklicuje edinole na načela republiške ustave in mednarodnih pogodb, ki italijanskim oblastem nalagajo dolžnost doslednega spoštovanja načela dejanske enakopravnosti.

Slovenska skupnost pa je tudi predložila kritične pripombe k delu osnutka, ki se zavzema za postavitev električne termocentrale na premog na Tržaškem. Ravno na omenjeni seji pokrajinskega sveta SSK je bil dokončno soglasno odobren gospodarski program SSK, ki poleg drugega vsebuje odklonilno oceno tako načrta o elektrocenrali na premog kot načrta o premogovnem terminalu. Glede gospodarskega programa bo stranka v kratkem sklicala posebno tiskovno konferenco.

— 0 —

SPOKORNA POBOŽNOST V TRSTU

V nedeljo, 1. t.m., je slovenska Cerkev na Tržaškem imela spokorno pobožnost ob zaključku svetega leta. Številni verniki so se zbrali v cerkvi na Montuzzi, od koder so šli v procesiji do stolnice pri Svetem Justu. Na čelu je bil tržaški škof Bellomi, ki je nosil svetoletni križ. Ta križ so tržaški verniki prvič nosili na svetoletnem romanju v Rimu leta 1950. Med službo božjo, pri kateri je skupaj s tržaškim škofom somaševalo veliko slovenskih duhovnikov na Tržaškem, je tržaški škof imel svetoletno pridigo, s katero je opozoril na posebni pomen, ki ga ima sveto leto Odrešenja za versko življenje vsakega posameznika in skupnosti.

LEP USPEH »SIRENE«

Mladi člani pomorskega kluba »Sirena« iz Barokovelj so se dobro odrezali na nedeljski tretji regati za pokal pomladi, ki jo je priredil jadralni klub Koper v koprskem zalivu. Regate so se odvijale v zelo dobrih pogojih ob sicer precej močnem vetru, kar je pospešilo njihov potek. »Sirena« je nastopila s tremi tekmovalci v razredu Optimist, kjer se ob močni udeležbi nobenemu ni posrečilo prebiti se med prvo deseterico. V razredu Evropa za tekmovalce preko 14. let, pa se je zelo izkazala Ariana Bogatec, ki je lani nastopala še v razredu Optimist, a je v nedeljo presenetila vse s prvim mestom. Na četrtem mestu je bil Peter Sterni, osmi pa Maksi Ferfolja.

NOVICE**VRHUNSKEGA SREČANJA ŠE NE BO**

Ameriški zunanji minister Shultz je v intervjuju za londonski »Times« izjavil, da je treba izključiti možnost skupnega vrhunskega sestanka med predsednikom Reaganom in sovjetskim voditeljem Černjenkom v bližnji prihodnosti. Shultz je omenil dogajanje na Bližnjem vzhodu in v tej zvezi naglasile, kako si bodo Združene države še dalje prizadevale za rešitev libanonske krize, čeprav so bila dosedanja ameriška prizadevanja v tej državi neuspešna. Shultz je pristavil, da se strinja s predlogom, naj bi se sestala Reagan in Černjenko, vendar bi ta sestanek moral biti prej dobro pripravljen.

PO UMORU OBČINSKE ODBORNICICE

Orožniki in policijski agenti nadaljujejo s preiskavo v zvezi z umorom občinske odbornice v občini Nardò, v pokrajini Lecce, Renate Fonte. Pokojnica je bila stara 34 let in je pripadala republikanski stranki. Morilci so jo pričakali pred domom, kamor se je vračala po seji občinskega sveta, ki se je v soboto, 31. marca, končala nekaj pred polnočjo. Zadelo so jo trije streli in je bila na mestu mrtva. Uredništvo dnevnika v mestu Lecce je prejelo telefonski klic, ki je javljal, da so Renato Fonte ubile Rdeče brigade. Preiskovalci so to sporočilo vzeli na znanje, vendar ne izključujejo drugih možnosti in menijo, da je treba vzroke in razloge za ta umor iskati tudi drugod.

V MÜNCHNU SOCIALNODEMOKRATSKI ŽUPAN

Bavarska prestolnica München ima od nedelje, 1. t.m., novega župana. To je socialni demokrat Georg Kronawitter, ki je dokončno spodrnil dosedanega krščansko-socialnega župana Ericha Kiesla. Dobil je nad 58 odstotkov glasov, njegov tekmeč pa le dobrih 41 odstotkov. Nedeljske volitve so bile dopolnilne; na prejšnjih pred dvema tednoma namreč nobeden od obeh kandidatov ni prejel potrebnih 50 odstotkov glasov. Nedeljski rezultati se bistveno razlikujejo od onih pred dvema tednoma: tedaj je znašala razlika le 5 odstotkov, v nedeljo pa se je razmak opazno razširil. Zmaga socialnega demokrata Kronawitterja predstavlja precejšen udarec za krščansko-socialno zvezo, katere glavni predstavnik Franz Joseph Strauss je bavarski ministrski predsednik.

SLOVENSKA SKUPNOST

Sekcija Sv. Ivan - Lonjer - Katinara priredi

v sredo, 25. aprila (državni praznik) enodnevni izlet z avtobusom v ROGAŠKO SLATINO. Predviden je obisk zdravilišča, steklarske šole in trgovine z možnostjo nakupa zanimivih steklarskih izdelkov itd.

Odhod ob 6. uri izpred svetoivanske cerkve (Piazzale Gioberti), vrnitev predvidoma ob 21.30. Cena izleta — prevoz, kosilo in večerja — Lit. 28.000. Pispovanje ob delavnikih od 15. do 19. ure pri Nadji Žerjal, tel. 568482. Priporoča se veljavni potni list.

VKLJUČEVANJE UMUSKO PRIZADETIH OTROK V OSNOVNO ŠOLO

■ nadaljevanje s 3. strani

žje duševno prizadeti otroci več razumevanja s strani učitelja, več ljubezni in potrpljenja. So zelo občutljivi in rabijo okrog sebe ljubeče starše in učitelje. Zato mora današnja družba nuditi prizadetim otrokom več pažnje in prilagoditi tudi šolske programe tako, da bodo dostopni tudi lažje duševno prizadetim otrokom v navadnih šolah.

Marko Paulin

REFERENDUM NA REPENTABRU

V repentabrski občini je bil v nedeljo, 1. t.m., samoupravni referendum proti raketni oborožitvi. Za odpravo raket tako na Vzhodu kot na Zahodu se je izreklo 91 odstotkov volivcev, proti je bilo sedem odstotkov volivcev. Proti nastavitvi raket v Comisee je bilo skoraj 87 odstotkov volivcev. Za razpis ljudskega referenduma se je prav tako izreklo skoro 85 odstotkov volivcev, proti pa deset odstotkov.

Za okrepitev odnosov ob meji

Mejni prehod pri Botaču v dolini Glinščice je bil 31. marca in 1. aprila prost, potreben je bil le osebni dokument. V soboto so se sešli predstavniki oblasti iz Furlanije - Julijske krajine in iz Slovenije pri Hrvatih, od koder so skupno z večjim številom izletnikov peš krenili do Botača in prešli državno mejo. V priložnostnem govoru je podpredsednik deželnega odbora Zanfagnini poudaril pomen te pobude v okviru dobrososedskih odnosov ob meji. Medsebojno sodelovanje pa predvideva tudi po-

sebne ukrepe za varstvo okolja. Zaželel je, da bi bila lahko meja pri Botaču odprta vsako nedeljo brez posebnih formalnosti. Nato je spregovoril član izvršnega sveta Socialistične republike Slovenije Kavčič. Izrazil je zadovoljstvo nad prireditvijo, ki je postala že tradicionalna. Slovenski minister za varstvo okolja je opozoril tudi na naravovarstvena prizadevanja na tem področju. Pohoda so se udeležili tudi senatorka Jelka Gerbec, deželni odbornik Rinaldi in župani Trsta, Doline in Sežane.

Goriška stolnica obnovljena

V notranjščini goriške stolnice že dalj časa potekajo obnovitvena dela, ki gredo h koncu in vse kaže, da bo najpomembnejša goriška cerkev za letošnjo Veliko noč že lahko sprejela vernike. Pred nekaj leti je bila temeljito obnovljena tudi zunanjsčina te stavbe. Ko smo si pred nekaj dnevi ogledali notranjost cerkve, so bili odri že podrti, delavci so se ukvarjali z zaključnimi deli, opazili smo, da so bile vse stene na novo prebeljene v svetlih toplih tonih. Posebej skrbno obdelavo so zahtevale baročne štukature. S slavoloka so bili sneti kasnejši ometi, tako da se sedaj pokaže obiskovalcu v izvirni gotski obliki; sestavljen je iz pravilno obdelanih kosov kamna, ki so na robovih poševno obrezani, zgornji zaključek slavoloka je rahlo zašiljen.

Sedanja goriška stolnica je nastala iz dveh starejših predhodnic, ki sta v srednjem veku stali druga blizu druge. To sta bili Cerkev sv. Hilarija (ta je kasneje dobila oltar sv. Ane in sv. Leonharda) in sv. Ahaca. Cerkev sv. Hilarija je leta 1455 imenovana kot »Chiesa Maggiore« (slovensko Velika cerkev, ime, ki se še danes

pojavlja med starejšimi goriškimi Slovenci). Deset let kasneje je postala župnijska cerkev sv. Hilarija in Tacijana. Zanimivo je, da je mesto Gorica samostojno župnijo dobilo razmeroma pozno, prvotna župnija je imela sedež v Solkanu. V začetku 15. stoletja so cerkvi sv. Hilarija in sv. Ahaca povezali z vmesno stavbo, ki pomeni tudi osnovo današnje stolne cerkve. V 17. stoletju je enoladijska gotška stavba dobila stranski ladji z galerijama zgoraj in zadaj pevski kor, stavba je bila hkrati barokizirana. Gotski videz je ohranil le prezbitერიj, pri katerem še vidimo rebra na oboku.

Leta 1702 je Giulio Quaglio, isti slikar, ki je poslikal tudi ljubljansko stolnico in romarsko cerkev Marije Obršljanske pri Komnu, naslikal prizor »Nebeška slava« na stropu glavne ladje. Mogočna freska je bila uničena med prvo svetovno vojno. Sedanja baročni oltarji v goriški stolnici so nastali v glavnem v 17. in 18. stoletju, baročna je tudi prižnica iz leta 1711, okrašena s kamnitimi reliefi. V cerkvi je ohranjen tudi gotski nagrobnik zadnjega goriškega grofa Leonharda, ki je umrl v Lienzu v Avstriji leta 1500. Glavno sliko v prezbitერიju, ki predstavlja Marijo s sv. Hilarijem in Tacijanom, je sredi 19. stoletja naslikal Goričan Josip Tominc.

V goriški stolnici je pokopan nadškof Pietro Cocolin, ki je bil velik prijatelj Slovencev, v cerkvi je redno tudi slovensko bogoslužje, pa tudi sicer zlasti starejši slovenski verniki radi zahajajo vanjo. Pomen goriške stolnice za Slovence dokazuje tudi dejstvo, da v njej vsako leto v božičnem času prirejajo božičnice, na katerih slovenski pevski zbori pojejo naše božične pesmi.

—O—

ŠPORTNI DAN SKAVTOV

Na stadionu Prvega maja v Trstu je bilo v nedeljo, 1. t.m., ves dan zelo živahno ob športnem dnevu, ki ga je pripravila Slovenska zamejska skavtska organizacija. Skavtje in skavtinje iz Gorice in Trsta so

se pomerili v številnih športnih panogah. Prehodni pokal so si zagotovili Tržačani. Na množičnem skavtskem srečanju, ki je izrednega pomena kot združevalni moment med tržaško in goriško mladino, so se pomerili v košarki, odbojki, scout-ballu, nogometu in igri med dvema ognjema, ob sklepu pa so se pomerili tudi v igrah brez meja. Zahtevni spored se je pričel dopoldne in zaključil zvečer z nagrajevanjem.

V četrtek, 12. aprila, bo v spodnjih prostorih cerkve v Romjanu večer posvečen **goriškemu Krasu**, ki zaključuje ciklus serije diapozitiv o naravi, ki ga je organiziral ženski pevski zbor iz Ronk. Tokrat je avtor domačin MIRJAN LIKAR, ki bo nato še predvajal film o naravnem parku v Stelviu.

RADIO TRST A

RADIO TELEVIZIJA LJUBLJANA

KULTURNI DOM GORICA

v sodelovanju s slovenskimi višjimi šolami v Gorici

vabijo

na javno radijsko kviz oddajo

»SPOZNAVAJMO SVET IN DOMOVINO«

ki bo v soboto, 7. aprila, ob 20. uri v Kulturnem domu v Gorici (Ul. I. Brass).

Tekmovali bodo naslednje šolske ekipe: Strojarski zavod za trgovino »I. Cankar«; Klasični licej »P. Trubar«; Učiteljske »S. Gregorčič«; Trgovski tehnični zavod »Ž. Zois«.

Sodelovali bodo naslednji znani slovenski pevci in ansambli: Oto Pestner; Aleksander Jež; Branka Kraner; Ansambel »Lačni Franz«; Romana Ugrin; Irena Tratnik; Ansambel »Pompe«.

Oddajo bodo vodili naslednji napovedovalci: za RTV Ljubljana: Menči Klančar in Rado Časl, za Radio Trst A: Savina Remec in Aleksij Pregarc. Sodelovala bosta gledališka igralca Aleksander Valič in Janez Kuhar. Nastopili bodo tudi dijaki slovenskih višjih šol, gojenci Glasbene matice iz Gorice. Zabavnih, kulturnih in glasbenih točk ne bo manjkalo.

Po oddaji (približno ob 21.30) bodo zgoraj navedeni pevci in ansambli izvedli samostojen koncert. Celotno oddajo pa bosta neposredno prenašali obe radijski postaji.

15-letnica ansambla Lojzeta Hledeta

V Sedejevem domu v Števerjanu je bil v nedeljo, 1. t.m., v dobro obiskani dvorani koncert, ki ga je pripravil domači ansambel Lojzeta Hledeta ob 15-letnici nastanka in uspešnega delovanja.

Ansambel je v teh petnajstih letih igral že na nešteto prireditvah in samostojnih koncertih doma, po vseh večjih krajih v našem zamejstvu in tudi širom po Sloveniji in na Koroškem. Bil pa je tudi na turnejah med našimi izseljenci, in sicer v Švici, Belgiji, Franciji in celo v Združenih državah. V zadnjih časih so fantje Hledetovega

Prof. **Tine Logar** bo kot gost Instituta za vzhodnoevropske jezike in književnosti videmske univerze, ul. Antonini 8, govoril

O ZAHODNIH SLOVENSKIH NAREČJIH

Predavanji bosta v sredo, 11. aprila 1984, ob 16. uri in v četrtek, 12. aprila 1984, ob 10. uri, in sicer v predavalnici št. 15. Vljudno vabljeni.

ansambla posneli tudi nekaj plošč in kaset. Ansambel Lojzeta Hledeta je vrh tega soorganizator festivala domače zabavne glasbe, ki je že vrsto let v Števerjanu.

Jubilejni koncert sta med drugimi poslušala župana iz Števerjana in Gorice, Klanjšček in Scarano. Poleg števerjanskega župana sta članom ansambla čestitala pokrajinski tajnik SSK na Goriškem Marjan Terpin in predsednica Sveta slovenskih organizacij Marija Ferletič. Poslušalce pa je prijetno zabaval znani slovenski humorist Vinko Šimek.

Srečanje med SSK in predstavniki beneških Slovencev

V sredo, 28. marca, so se na Matajurju srečali predstavniki Slovenske skupnosti in skupina slovenskih katoliških demokratov za obravnavanje vprašanj skupnega interesa v luči skupnih prizadevanj za doseg globalne zaščite slovenske manjšine.

V tem okviru sta si obe zastopstvi izmenjali informacije in poglede, kako najbolj resno, stvarno in odgovorno reševati vprašanje manjšinske zaščite. Zadevni zakon naj vključuje tudi Slovence v videmski pokrajini, glede konkretnih oblik uveljavljanja zadevnih pravic pa naj jim omogoči, da sami avtonomno presodijo v skladu s stvarnimi okoliščinami.

Glede medsebojnih odnosov sta obe strani prav tako soglašali, da so stiki nuj-

no potrebni ne samo zaradi boljšega poznavanja razmer v posameznih pokrajinah, ampak za ohranitev in nadaljnji razvoj duhovno-kulturnega bogastva, ki je nezamenljivo jamstvo za nadaljnje osveščanje beneških rojakov. Zato so predstavniki SSK izrazili predstavnikom beneških Slovencev svojo solidarnost in zagotovili vsestransko pomoč v njihovih prizadevanjih v tej smeri. Sklenjeno je zato bilo, da se bodo redni medsebojni stiki nadaljevali.

—O—

DAROVI IN PRISPEVKI

V spomin na brata Dušana darujeta Vera in Nada Černe Lit. 60.000 v tiskovni sklad Novega lista.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zadnja letošnja premiera Stalnega slovenskega gledališča

Za konec sezone 1983/84 je Slovensko stalno gledališče postavilo na oder Kulturnega doma v Trstu Behanovega TALCA in s tem obenem proslavilo dvojno 20-letnico. TALCA smo namreč pri nas prvič gledali pred natančno dvajsetimi leti v Avditoriju, saj je bil Kulturni dom predan svojemu namenu šele nekaj mesecev kasneje. Natančno pred dvajsetimi leti pa je tudi umrl Brendan Behan. Konec spomladi leta 1964 je s TALCEM pri nas gostovala ljubljanska Drama in to s tolikšnim uspehom, da je predstava še ostala, čeprav dokaj zabrisano po tolikih letih, v spominu. Bo tudi Korunova zadnja postavitev ohranila na začetku novega tisočletja podoben vtis? Morda je tako zastavljeno vprašanje za gledališko predstavo ne samo kruto, pač pa tudi ne realno, če že ne nesmiselno.

Pisma uredništvu:

Spoštovano uredništvo!

V prejšnji številki (22. marca) Novega lista sem zasledila spominski sestavek ob 40. obletnici nasilne smrti dr. Stanka Vuka in njegove žene Danice ter objavo Vukove črtice iz istrskega okolja. Ze vrsto let se namreč v mesecu marcu spominjamo smrti dveh velikih slovenskih junakov, letos pa so se te tragične 40. obletnice spomnili še številnejši časopisi, mimo tega pa je že lansko leto izšla temeljita študija o Vukovi tragični zgodbi v delu Lina Legiša »V preizkušnji«.

Občutek imam, da iz vseh teh spominskih besed, ki sem jih prebrala ali pa slišala po radiu, veje nekakšno grenko obžalovanje, da je bil dr. Stanko Vuk kot literarni ustvarjalec predolgo potisnjen v ozadje ali celo pozabljen, in to zlasti med mladimi, saj je njegovo delo »Zemlja na zahodu« že davno pošlo in bi bilo nedvomno vredno ponatisa. Ob vsem tem pa nas razveseli novica, da bo Založništvo tržaškega tiska letos izdalo izbor Vukovih pisem ženi v italijanskem izvirniku in slovenskem prevodu.

Na rob vseh teh misli pa bi rada dodala še čisto drobno opombo: leta 1979 je namreč v Trstu izšlo Slovensko berilo za višje srednje šole »Od Antike do danes«, v katerem bralec dobi tudi ponatis nekaterih odlomkov iz pisem dr. Stanka Vuka ženi in očetu — ob njih pa še kratko oznako Vukovega življenja in dela. Za poprečnega bralca in poznavalca slovenske književnosti mislim, da bi bilo vredno seči po tem čtivu, saj bi lahko že iz teh skromnih odlomkov spoznal lirično naravo dr. Vuka, velikega literarnega ustvarjalca, izredno globokih duhovnih dimenzij.

Po vseh teh razmišljanjih pa se mi nehote vsiljuje misel, ali so šolska berila res namenjena le življenju, ki se odvija med štirimi šolskimi stenami? Saj vendarle take vrste knjig po svoji razsežnosti lahko pomenijo bogat doprinos kulturi vsakega človeka, ne pa samo dijaka. Zato je nam, ki živimo v šolskem prostoru, še posebno v ponos, da se vsako leto v mesecu marcu, prav s pomočjo teh skromnih strani, hvaležno spominjamo velikega zgodovinskega človeka — dr. Stanka Vuka ter zgodovinske junakinje — njegove žene Danice Tomažič.

Hvala za pozornost

Majda Cibic

Vsekakor je TALEC ljudska, površinska in direktna igra brez časovnega in jezikovno modnega prilagajanja, igra resničnega življenja, resničnih ljudi, ki so zdaj sentimentalni, zdaj pa neopravičljivo zasičeni s predsodki. Toda avtor po eni strani ne obsoja sentimentalnosti, po drugi pa ne opravičuje zakoreninjenih predsodkov. Takšno je pač življenje, taki so ljudje, saj za Behana ni važno razlagati in razglabljanje, zakaj je temu tako. Celotni songi, ki spominjajo na kabaret, so postavljeni prav v trenutke, ko pričakujemo, da bodo veselo razpoloženi ali sentimentalno razdvojeni ljudje na odru dali duška svoji potrebi po glasovni sprostitvi.

Behanov tekst dopušča izredno interpretacijsko svobodo, njegovi ljudje se brez pridržkov prepuščajo razpoloženju, muham in domislicam, saj se prav v menjajočih se razpoloženjih skriva življenjska sila TALCA. Marsikaj pa je verjetno odvisno od režiserjeve vizije na celoto, od ritma in tempa, od bolj ali manj izkristaliziranega končnega prijema, ko izraz začetnega neurenega, še vedno obstoječi kaos zadobi podobo realnega življenja. Morda je Korun v tem šel ali preveč ali premalo v srčiko, skoraj se zdi, da so igralci naveličani življenja v javni hiši, ki je postala središče irske republikanske vojske in jetnišnica za talca.

Behan je v sila preprosto zgodbo ugrabljenega angleškega vojaka, ki ga bodo ustrelili, ko bodo v Belfastu obesili 18-letnega člana IRE, vpletel ljudi, življenje, kot ga je poznal v svoji viziji neozdravljivega alkoholika. Toda sinočnja predstava je morda šla preko začrtane meje, iz realnega nič kaj svetniškega življenja v poantirano vulgarnost, ki pa je — tudi to je treba priznati — pristno behanovska.

Predstava je zaživela ob posrečeni sceni Me-te Hočevar in prešla v razgibanost preko songov in koreografskih domislic, nato pa kdaj pa kdaj izgubila na ritmu.

Posamezne igralske kreacije so bile na višini, še posebej je izstopal Anton Petje v vlogi Pata, sentimentalnega lažnjivca, ki ga kljub invalidstvu kar razganja od vitalnosti. Pristna in tudi pevsko posrečena je Bogdana Bratuž kot Patova

družabnica, kar velja tudi za Miro Sardočevo in Staneta Starešiniča. V povsem novi luči se predstavi Vladimir Jurc kot priletni general, nova obraza pa sta Janez Škof (ujeti vojak) in Jagoda Tovirac (služkinja), ki sta kot študenta ljubljanske akademije okrepila naš ansambel. Njun nastop je res obetaven, škoda le, da sta glasovno šibka. Nastopili so še: Maja Blagovič, Irena Zubalič, Lučka Počkaj, Adrijan Rustja, Stojan Colja, Silvij Kobal, Tone Gogala, Alojz Milič, Ana-stazija Purič in šepetalka Silva Raztresen, ki se je kot šepetalka udeležila dogodkov na odru.

Saša Rudolf

—O—

NASTOP MLADIH VIOLINISTOV V LJUBLJANI

V mali dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani bo v petek, 6. t.m., koncert nagrajencev druge meddeželne revije mladih violinistov iz Furlanije - Julijske krajine, Slovenije in Koroške. Koncert se bo začel ob 18. uri. Prvi koncert so mladi violinisti priredili 25. marca v Farri na Goriškem. Ljubljanski koncert prirejata Zveza društev glasbenih pedagogov Slovenije in Cankarjev dom v Ljubljani.

OPENSKI BIENALE

UMETNIKOV AMATERJEV

SKD Tabor z Opčin se pripravlja na 8. razstavo umetnikov amaterjev, ki bo letošnjega avgusta ob TABORU 84. Razstava ima namen približati občinstvu številne nadarjene likovnike, ki se amatersko ukvarjajo s slikarstvom in kiparstvom.

Strokovna komisija bo prejela dela ocenila in jih določila za razstavo.

Zainteresirani se morajo prijaviti odboru SKD Tabor ali na tel. štev. društvenega bara 213-945 do 20. julija.

SKD Tabor

—O—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

BRENDAN BEHAN

T A L E C

Režija: MILE KORUN

v petek, 6. aprila ob 16.00 — ABONMA RED H
v soboto, 7. aprila ob 20.30 — ABONMA RED F
v nedeljo, 8. aprila ob 16.00 — ABONMA RED G

—O—

DUŠAN KOVAČEVIČ

RADOVAN TRETJI

Režija: BORIS KOBAL

v ponedeljek, 9. aprila ob 19.30 v Ljubljani
v torek, 10. aprila ob 19.30 v Kočevju

Evropska kulturna identiteta

Beneško srečanje »Evropska kulturna identiteta« se je končalo v soboto, 31. marca, s pozivom, ki ga je podpisalo 70 intelektualcev številnih evropskih držav, naj bi Evropa ne pomenila samo skupnega tržišča. »Ne vemo, če bo kdaj prišlo do politične združitve, vendar obstaja Evropa v duhu, spominu, občutljivosti in fantazij-skem tkivu njenih prebivalcev«, so zatrdili predstavniki evropskih razumnikov med tiskovno konferenco v palači ustanove CINI. Sklepno listino je orisala evropska poslanka Maria Antonietta Macciocchi. Razdeljena je na osem poglavij. V drugem poglavju je nekaj zanimivih predlogov. Med temi je ustanovitev evropskega zbora za kulturo. Države naj nakažejo pet odstotkov svojega proračuna za kulturo.

Sledi vrsta načelnih izjav, ki se zavzemajo za prosto kroženje idej, ljudi in kulturnih dobrin.

Četrto poglavje opozarja na nove možnosti, ki jih odpira sodobna tehnologija na področju komunikacij. Peto poglavje se zavzema za ustanovitev dvojezičnih univerz, ki naj bi imele enako pravno veljavo kot tradicionalne univerze. Sedmo poglavje pa je posvečeno krajevnim kulturam in jezikovnim manjšinam. Evropa naj bi zaščitila krajevne kulture in pospeševala njihov razvoj. Še posebno pa naj bi skrbela za razširjanje književnih del, ki so bila spisana v jezikih, katere govorijo manjše narodne skupnosti. Osmo poglavje pa je posvečeno vprašanju močnega gospodarskega pritiska neevropskih finančnih skupin, ki močno ogrožajo razširjanje izvirnih del zlasti na filmskem področju. Prav zato je treba na evropski ravni zbrati finančna sredstva in zagotoviti razširjenje evropskih del ob spoštovanju neodvisnosti ustvarjalcev.

ANKETA Kaj berejo mladi

Oberdankov trg v Trstu v petek, 23. t.m., ob uri, ko se zbirajo naši dijaki, ki se vračajo domov. Malo za šalo malo zares začnemo spraševati nekatere izmed njih, katere časopise kolikor toliko redno berejo in pokazala se nam je naslednja podoba, ki je glede na število vprašanih (16 fantov in 7 deklet) še kar zanimiva.

Vsi npr. dnevno vzamejo v roke Primorski dnevnik. Večina že v šoli, mnogi pa tudi doma. V glavnem preberejo tržaško stran, fantje navadno še športno, drugi pa rečejo: »preberem članek, če po naslovu sodim, da me zanima«. Le dva redno in še kdo (neredno) preberejo ves časopis. Tudi tržaški italijanski dnevnik »Il Piccolo« berejo. Večina samo ob nedeljah, ko ga kupijo doma, med tednom pa navadno v baru Tivoli, kjer se naši dijaki zbirajo, ali drugod, recimo pri »noni, ki ima 'laterijo'«. Vsaj ob ponedeljkih večina fantov prebere list »Gazzetta dello sport«. Dva redno bereta dnevnik »La Repubblica«, eden redno »l'Unità«, eden samo njeno nedeljsko številko. Ena dijakinja pa občasno pogleda tudi ljubljansko Delo. Eden redno bere Nedeljski dnevnik. Drugi občasno pregleda dnevnik »24 ore«.

Toliko glede dnevnikov. Med slovenskimi tedniki, ki izhajajo v zamejstvu, je najbolj poznan Katoliški glas. Štirje ga redno berejo, eden neredno. Sledi Novi list. Dva ga redno bereta, eden neredno, Gospodarstvo občasno bereta dva vprašana dijaka. Novi Matajur so omenili trije. Vsi so rekli, da ga »pogledajo« v šoli, kamor ga pač redno pošiljajo. Ena redno bere tržaško Delo. Večina tudi precej redno bere italijanske tednike. V glavnem »Panorama« in »L'Espresso«. Navadno teh časopisov ne kupujejo, ampak jih berejo »kje«. Če kdo kupi časopis in ga prinese v razred, si ga sposojajo in ga vsi vsaj prelistajo, podobno velja tudi za druge časopise, recimo za »Trieste sport«, ki je precej razširjen med fanti. Ko smo že pri italijanskem periodičnem tisku, naj še dodamo, da občasno, »če mi pride v roke«, berejo tudi druge revije, pri »noni v lateriji« se npr. dobijo še »Stop«, »Bolero«, »Grand Hotel«, »Eva«, drugi berejo precej redno revijo Epoca«, eden revijo »Famiglia Cristiana«.

Med strokovnimi publikacijami velja omeniti revije »Star bene«, »Auto sprint«, »Quattro ruote«, »Zero uno« (gre za revijo, ki se ukvarja s kompjuteristiko), ali revijo »Rock Star«, »Tutti Frutti«, eden tudi redno dobiva in bere publikacijo »Pallavolo«, dva redno kupujeta »Settimana enigmistica«, neki fant pa je, verjetno bolj za šalo kot zares dodal, da redno bere revijo za »same moške« »Le ore«.

Med periodičnim tiskom, ki izhaja v Sloveniji, je na prvem mestu revija »Jana«. Štirje jo redno berejo, ena neredno. Sledi Teleks, ki ga dva redno bereta, eden neredno. Trije redno berejo revijo »Ognjišče«, občasno pa naši dijaki dobijo v roke in preberejo tudi liste, kot so »Naša žena«, »Zdravje«, »Pavliha«, »Zabavnik«, »Mladi komunist« in Naši razgledi«. Navadno gre za omembo teh zadnjih naslovov v enem samem primeru, podobno velja tudi za publikacije »Proteus«, »Presek« in »Šahovski vestnik«. Eden je rekel, da redno bere »Celovski zvon«, čeprav je doslej izšla samo ena številka, nihče pa ne pozna drugih revij npr. »Nove revije« itd.

Poglejmo še k nam. »Mladiko« pozna in bere 7 dijakov, trije so posebej omenili mladinsko priložnost Rast, trije redno berejo Jambor, eden ga samo »pokuka«, eden pozna in pogleda »Planiko«.

Poglejmo še v t.i. svet »giornalino«, ki jih večina ne bere, občasno, če jim pridejo v roke,

pa pogledajo tudi te publikacije, ki so jih ocenili »za zubljanje časa«. Zanimivo je, da jih v glavnem berejo v šoli med poukom, med »pustimi urami«. Najbolj poznajo in berejo »Boy music«, »L'Intrepido«, »Blitz«, nekateri še omenijo »Skorpio« in »Lancio story«, dva kupujeta »Topolino« eden pa, če kje dobi, rad pogleda slikanico »Tex«, »Zagor« in še »Kim Parker«.

S tem smo tudi zaključili ta kratki in bežni vpogled v svet tiskane in slikane besede, ki prihaja v roke naši mladini. Ne spuščamo se v komentiranje vtisov, ki smo si jih pri tem dobili, zaključili pa bi z mislijo dekleta, ki je reklo, da se ji zdi škoda, da dijaki nimajo svojega lista. Škoda se ji zdi, da so propadle Literarne vaje in da bi danes vsekakor obstajale možnosti za vseplošen dijaški list, lahko pa bi tudi vsaka šola izdajala svoje glasilo, kot to delajo na nižji srednji šoli. Čudi se, da se kljub želji, ki jo vsi čutijo, nihče ne odloči, da bi poprijel za delo.

S to spodbudno mislijo našemu dijaštvu vključimo in obenem vabimo vse, ki imajo kaj povedati, da sodelujejo tudi na teh straneh, ki so vedno na razpolago. **M.T.**

Združene Evrope ni, ker ni...

■ nadaljevanje s 1. strani

tost popustila in je že kazalo, da se bo dosegl sporazum o omejitvi števila raket na obeh straneh. Podpisana je bila helsinška listina, dosežen je bil sporazum SALT I in so se začeli pogovori za SALT II. »S svojim govorom v Londonu leta 1977 sem hotel opozoriti svetovno javnost — je dejal Schmidt — na hudo nevarnost, ki jo je zlasti za Evropo predstavljala modernizacija sovjetske oborožitve. Zato sem bil skupno s predstavniki Francije in Velike Britanije, mnenja, naj se pogovori ne tičejo le strateškega jedrskega orožja — tistega, ki lahko uniči obe velesili — temveč tudi jedrskih raket na srednji dolet. Ameriški predsednik Carter pa ni hotel ali ni mogel razumeti, da je treba doseči sporazum tako glede strateškega jedrskega orožja, kot glede raket na srednji dolet, kajti te lahko povsem uničijo državi, kot sta Italija in Zahodna Nemčija. Odgovor smo dobili — je zaključil Schmidt — dve leti kasneje; bil je dokončen in primitiven hkrati: ponovno je treba namestiti ameriške rakete v Evropi«.

Za sedanje stanje so po mnenju bivšega kanclerja odgovorni tudi Sovjeti, ki niso predvideli reakcij v Evropi, na Kitaj-

skem in Japonskem na nameščanje raket SS 20. Celotna zadeva se je še bolj zapletla zaradi dvojne spremembe v sovjetskem vrhu v letu dni, je še dejal Helmut Schmidt. Ta sicer pripada socialistični stranki, vendar se je zelo jedko izrazil o francoskem predsedniku Mitterrandu, ki je prav tako socialist, a ki je po njegovem v zunanji politiki bolj podoben De Gaulleu, vsaj kar zadeva združeno Evropo. Pripomnil je končno, da evropski socializem dejansko ne obstaja, češ da socialistične stranke na stari celini družijo le nekatera zelo splošna načela, kot sta npr. čut za socialno pravičnost in laičnost države. Uresničevanje zamisli o združenju Evropi pa je po mnenju Helmuta Schmidta vprašanje, ki bo aktualno tudi in predvsem v prihodnjem stoletju.

—O—

POPRAVEK

V prejšnji številki našega lista se je v naslovu druge novele v podlistku Stanka Vuka prikradla neljuba pomota. Njen naslov (str. 7) se pravilno glasi »Uporni Krkavci«, torej prebivalci vasi Krkavče v Istri, in ne »Uporni krvavci«.

Uredništvo

Stanko Vuk Dve podobi iz Istre

2

Po gorati pokrajini severne Istre je jezdit zadirčni župni upravitelj krkavske župnije na osedlanem oslu v breg, skozi vinograde po ozki stezi in molil iz brevirja. Osel je bil suh, mršav, po hrbtu bi mu lahko molil križev pot, a župnik slok, s strogim, svetniškim obrazom, upalih lic, z dolgimi, klekajočimi nogami, ki so se mu skoro nekam drsale po rdečkastih tleh. Starodavni duhovniški plašč se je ko črna zastava lomil v bojevitih vetru od morja in če bi namesto samotne kme-

tije stal na vrhu pogorja mlin na veter, bi ga kaj lahko zamenjal za Don Kihota in njegovo kljuse.

Prijezdil je do prévala in osel se je ustavil sam od sebe. Župnikov pazljivi pogled je zajel samotne krkavske hiše, ki so ždele zakrknjeno na obronkih, nizke, krite s kamniti skriljami, z velikimi črnimi dimniki, iz katerih se je vzdigoval prosojen sopuh sivkastega dima. V sosednjih vinogradih so ljudje okopavali rdečkasto prst, iz daljnega hleva je zamukala krava.

Župnik je poznal svoje raztresene kmetije, da bi jih lahko ločil po petelinjih krikih. Pa je samo zamahnil z desnico, v kateri je stiskal tenko zeleniko, in pognal osla odločno v breg, na vrh pogorja, kjer je stala ključarjeva kmetija.

Njegov nenadni prihod s črnim plaščem, ki se je lomil v južnem vetru, je splašil jato gosi na dvorišču. Na pragu se je prikazala mežnarka in bolj preplašena kot gosi zakrtila z belimi, do komolcev golimi rokami, se urno obrnila in kriknila zmedeno v hišo:

»Toniš, gospod so tukaj.«

Potem je izginila in samo petelin na gnojišču je kriknil, bojevito in ostro, kot bi hotel presekat nastalo tišino.

Župnik je razjezdil in privezal sivca trdo za kol ob kapnici. Z naglim odločnim korakom je stopil v izbo in kriknil svoj »Hvaljen

Honneckerju utegnemo natakniti lisice

Bonnska vlada in zahodnonemški parlament proučujeta možnost, da bi se odobrila zakonski osnutek, ki bi zagotovil imuniteto predstavnikom Vzhodne Nemčije na uradnem obisku na ozemlju Zahodne Nemčije. Letos jeseni bi namreč moral opraviti uradni obisk v Bonnu vzhodnonemški voditelj Honnecker. V vladnih in parlamentarnih krogih menijo, kako obstaja resna nevarnost, da bi kak sodnik ob tem obisku izdal zaporni nalog za vzhodnonemškega komunističnega voditelja.

Za takšen ukrep vsekakor obstaja pravna podlaga, saj je sodna oblast svoj čas bila uvedla kazenski postopek proti političnim predstavnikom Vzhodne Nemčije, ker so ti izdali ukaz svojim policijskim agentom, naj streljajo na državljane, ki nezakonito zapuščajo ozemlje Vzhodne Nemčije in bežijo na Zahod. V bonnskih vladnih krogih zato ne izključujejo možnosti, da bi kak sodnik izdal zaporni nalog tudi za Honneckerja, ko bo ta prišel na uradni obisk v Zahodno Nemčijo.

Zadeva je vsekakor kočljiva, kajti Honnecker in drugi vzhodnonemški politični voditelji bi utegnili smatrati takšen zakonski ukrep za nekaj grobo žaljivega. Zato v bonnskih vladnih krogih menijo, da bi zadostovalo obstoječo zakonodajo, ki predvideva imuniteto za diplomate, tako spremeniti, da bi se imuniteta tikala tudi predstavnikov tujih držav na uradnem obisku v Zahodni Nemčiji.

—o—

UMOR ROMUNSKEGA DIPLOMATA

Francoska policija nadaljuje s preiskavo v zvezi z umorom člana romunskega veleposlaništva v Parizu inž. Nikolaja Josifa, ki so ga našli mrtvega 1. t.m. v neposredni bližini romunskega veleposlaništva.

Truplo je ležalo na ulici, pri čemer so preiskovalci ugotovili, da je pokojniku nekdo zabodel nož v srce. V francoski prestolnici pa krožijo tudi vesti, kako je nekdo videl, da je pokojnik skočil iz tretjega nadstropja in padel na bližnjo ulico. Vzroke smrti bo skušala ugotoviti obdukcija trupla.

PRIHODNOST ITALIJANSKE INDUSTRIJE

Pristojni urad Zveze italijanskih industrijcev je te dni objavil poročilo o stanju italijanske industrijske proizvodnje in o predvidevanjih za njen nadaljnji razvoj v

letih 1985-86. Po treh letih stagnacije in recesije bo po tem poročilu letos zaznati preobrat na bolje. Sadovi tega preobrata pa bi se morali poznati še v letih 1985-86, ko bi morala kosmata notranja proizvodnja naraščati za več kot dva odstotka letno, kar bi omogočilo postopno odpravljanje brezposelnosti.

Poročilo Zveze industrijcev pa opozarja, da je za doseg tega cilja nujno korenito preurediti industrijske obrate. To pa je mogoče doseči, če bodo na razpolago kapitali, če se bo podpiral inovacijski proces in če bodo cene stalne, se pravi, če se bo omejila inflacija. V nasprotnem primeru, zaključuje poročilo Zveze industrijcev, se bo Italija čedalje bolj oddaljila od razvitega sveta.

VOLILI BOMO SVOJE LJUDI

Drugič, kar smo postali državljani Italije, je naše ljudstvo poklicano, da izbere svoje zastopnike za rimski parlament. Par tednov nas še loči od zgodovinskega dne, ko pojdejo trume naših mož in fantov na volišče.

V devetdesetletnih političnih borbah izšolano slovensko ljudstvo se jasno zaveda, kaj pomenijo volitve 6. aprila 1924.

Vsi poštene in politično zreli Slovenci vedo, da imajo 6. aprila le eno, in sicer samo eno edino dolžnost: da si **KOT SLOVENC** izvolijo v parlament **SLOVENSKE** zastopnike.

Kako bi pri zavednem in kulturnem narodu moglo biti drugače? Nikdar in nikjer se ni še slišalo, da bi kak narod volil za svoje zastopnike može, ki pripadajo drugemu ljudstvu in ki povrhu ne razumejo niti jezika svojih volilcev? Povejte, ljudje božji, kje na vsem svetu se je to že zgodilo? Kakšen narod si je kedaj še izbral za poslance može, ki morajo govoriti s svojimi volilci potom **tolmača**? V kateri državi Evrope se je že pripetilo, da bi ljudstvo volilo poslance, s katerimi ne more v svojem jeziku niti govoriti, katerim ne more v svojem jeziku pisati, katerim ne more v domačem jeziku potožiti svojih težav?

Koder prebiva slovenski rod in kakor

bodi Jezus«, ko da bi vrgel izobčenje nad celo hišo.

Mežnar — suho, neznatno človeče — in njegova žena sta preplašena stala pri starinskem ognjišču, kjer je gorel ogenj prosto na kamniti plošči, in v eni sapi odgovorila: »Na veke amen«.

Nenaden župnikov prihod ju je zajel ko mornarja na morju, ki pazita na mrežo v vodi, pozabita na nebo, ki se hkrati potemi, jadro težko zaječi v silnem vetru in vihar je tu.

Župnik je brez besede sedel za mizo, položil trdo predse brevir in zeleniko, s katero je poganjal osla, razgrnil je rdečo ruto in se useknil.

Prva se je znašla mežnarka. Potisnila je moža za mizo in stekla v klet po vino in po pravo gnjat.

»No, prav, da sva sama,« je dejal župnik, ne da bi pogledal mežnarja, ki mu je sedel nasproti. »Zaradi križa sem prišel.«

Mežnarju je za hip zmanjkalo tal pod nogami. Pogladi si je rdečkasto ščetinasto bradico in se nemo zazrl v župnika.

»Kaj tako buljiš! Saj si oženjen in jaz nisem tvoja nevesta,« se je razhudil ta. »Križ je izginil,« je dodal mirneje, a še z jezo.

Tedaj so se v mežnarjevi glavi raztrgali megleni oblaki, ki so mu zmedli misli, in je razumel.

S tistim križem se je pričel upor srenje proti župniku.

Ko da bi zavrelo črno istrsko vino v velikem čebru sredi vasi in se razlilo preko vseh pragov, v vsako čubo, pod vsako s kamnitimi skriljami krito streho, ko da je zadnje od-

JUGOSLOVANSKO ODPOSLANSTVO V NEW YORKU

Na povabilo osrednjih vodstev ameriške republikanske in demokratske stranke je v nedeljo, 1. aprila, dopotovalo na obisk v New York odposlanstvo Zveze komunistov Jugoslavije, ki ga vodi član predsedstva ZKJ.

Poleg New Yorka so si člani odposlanstva, med katerimi je tudi Slovenec Jože Smole, ogledali Washington in druga ameriška mesta.

Jugoslovanska tiskovna agencija Tanjug je vest o obisku objavila po prihodu jugoslovanskega odposlanstva v Združene države. Vse kaže, da so se o tem potovanju, ki je med drugim predvideval vrsto pogoovorov s predstavniki ameriškega političnega življenja, sporazumeli med zadnjim obiskom predsednika predsedstva SFRJ Mike Špiljaka v Združenih državah.

Iz naše preteklosti

daleč sega spomin nazaj v slovensko preteklost, vselej in povsod je **slovensko** ljudstvo volilo za svoje zastopnike **Slovence**. To je tako naravno, tako človeško, tako pošteno, da je za razsodnega človeka odveč o tem govoriti.

Ministrski predsednik Mussolini je priznal sam, da imajo Slovenci zakonito pravico do **lastnega** zastopstva v parlamentu in te politične in človeške pravice se bodo goriški Slovenci 6. aprila v polni meri poslužili. V absolutni volilni svobodi, ki jo je zajamčil načelnik vlade in voditelj fašizma, bodo korakale trume slovenskih in hrvatskih mož in fantov pogumno in neustrašno na volišče.

Oddali bodo svoje glasove možem, ki so zrastle v njihovi sredi, ki so bili v veselju in trpljenju, v lepih in temnih dneh trdno in neločljivo ob strani svojega ljudstva. Glasovali bodo za može svoje krvi, o katerih vedo, da ne bodo ljudstva **NIKDAR** zapustili in žrtvovali raje vse ugodnosti, vse časti in dobrote tega sveta, žrtvovali, če je treba tudi svoje minljive osebe, preden bi se izneverili slovenskemu in hrvatskemu ljudstvu.

Dne 6. aprila 1924. bo naš narod dokazal, da je samozavesten, odločen in zrel rod, pred katerim se morajo vsi, prijatelji in nasprotniki, odkriti s spoštovanjem. Goriška straža, 17. marca 1924

cedke tega vina raztepel do samotnih hiš veter mornik s koprskimi stranmi, je zašumela cela raztresena krkvška fara in zaman je župnik vpil in zmerjal osla in grmel v župnišču nad ključarji — srenja se je trmasto uprla in ni hotela tega križa v cerkvi.

Proti župniku so se puntali že prej. Skoro da jim je bilo to v krvi. Drugače se jim je zdelo življenje premirno, preenostavno. Kreg te ali one hiše z župniščem zaradi bernje je razgibal mrtvo vodo vsakdanjega življenja. A cela župnija se ni še nikdar tako utrmila, da bi je župnikova močna roka ne uklonila.

»Pa boste spet jezni, če vam bom rekel, da ste trmasti kot vaši osli. Da, kot vaši osli!« je kriknil župnik s prižnice. In srenja je bila res jezna in je postala še bolj trmasta kot osel.

Konec